

PHÁP LUẬT ĐẠI CƯỜNG

TÀI LIỆU HỌC TẬP

Tài liệu bắt buộc

- *Giáo trình pháp luật đại cương: TS Dang Cong Trang (2019), NXB ĐH Công Nghiệp TP.HCM.*
- *Bộ Giáo dục và Đào tạo (2014), Giáo trình pháp luật đại cương, Nxb Đại học Sư phạm.*

Tài liệu tham khảo

- ▶ *Nguyễn Minh Đoan (2010), Giáo trình lý luận nhà nước và pháp luật, Nxb Chính trị Quốc gia.*
- ▶ *Phạm Duy Nghĩa (2011), Pháp luật đại cương, Nxb Công an nhân dân.*
- ▶ *Trường Đại học Luật Hà Nội (2012), Giáo trình lý luận về nhà nước và pháp luật, Nxb Công an nhân dân.*

NỘI DUNG MÔN HỌC

PHẦN 1: Những vấn đề chung về nhà nước và pháp luật

PHẦN 2: Các ngành luật trong hệ thống pháp luật Việt Nam

BÀI 1

NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ NHÀ NƯỚC

NỘI DUNG

1. Nguồn gốc nhà nước
2. Bản chất nhà nước
3. Đặc trưng cơ bản của nhà nước
4. Chức năng của nhà nước
5. Kiểu nhà nước và hình thức nhà nước
6. Bộ máy nhà nước
7. Bộ máy nhà nước Cộng hòa XHCN Việt Nam

1. Nguồn gốc nhà nước

1. Nguồn gốc nhà nước

Nhà nước được hình thành như thế nào?

1.1 Các học thuyết về nguồn gốc nhà nước

Quan điểm
phi Mác – xít
về nguồn gốc
NN

Quan điểm của
Chủ nghĩa Mác - Lênin
về nguồn gốc
NN

1. 1 Các học thuyết về nguồn gốc nhà nước

1.1.1 Những quan điểm phi Mác – xít về nguồn gốc Nhà nước

Aristote

**Nhà nước là kết quả
phát triển của gia đình,
là hình thức tổ chức
tự nhiên của cuộc sống
con người**

Thuyết Khế ước Xã hội (Thế kỷ 16,17,18)

Nhà nước là sản phẩm của **một khế ước (hợp đồng)** giữa những con người sống trong trạng thái tự nhiên không có nhà nước

Jean Jacques Rousseau (1712 - 1778)

John Locke (1632 - 1704)

Thuyết bạo lực

Nhà nước xuất hiện trực tiếp từ sự sử dụng bạo lực của thị tộc này với thị tộc khác mà kết quả là thị tộc chiến thắng nghĩ ra một hệ thống cơ quan đặc biệt (nhà nước) để nô dịch kẻ thất bại....

Các học thuyết phi macxit về nguồn gốc nhà nước

- Nhà nước là hiện tượng vĩnh cửu
- Nhà nước tồn tại trong mọi xã hội
- Nhà nước mang tính bất biến, xuất hiện tự nhiên

1. Nguồn gốc nhà nước

1.1.2 Quan điểm CN Mác – Lênin về nguồn gốc Nhà nước

**“Nguồn gốc của gia đình, của chế độ tư hữu và của nhà nước”
(Friedrich Engels)**

NN: hiện tượng có tính lịch sử, tính quy luật khách quan

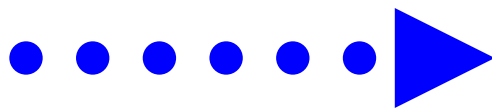
NN không phải là vĩnh cửu, bất biến

NN chỉ xuất hiện khi xã hội đã phát triển đến một giai đoạn nhất định

1. Nguồn gốc nhà nước

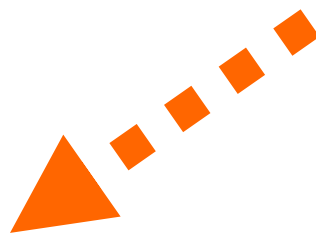
1.2 Quá trình hình thành Nhà nước theo quan điểm CN Mác – Lênin

Xã hội nguyên thủy và tổ chức thị tộc, bộ lạc

Sự phân hóa giai cấp trong xã hội qua ba lần phân công lao động

Nhà nước xuất hiện

1.2 Quá trình hình thành Nhà nước theo quan điểm CN Mác – Lênin

1.2.1 Xã hội công xã nguyên thủy và tổ chức thị tộc, bộ lạc

Cơ sở kinh tế: sở hữu chung về TLSX và sản phẩm lao động

Cơ sở xã hội: thị tộc là tổ chức lao động và sản xuất, theo huyết thống; xã hội chưa phân chia giai cấp

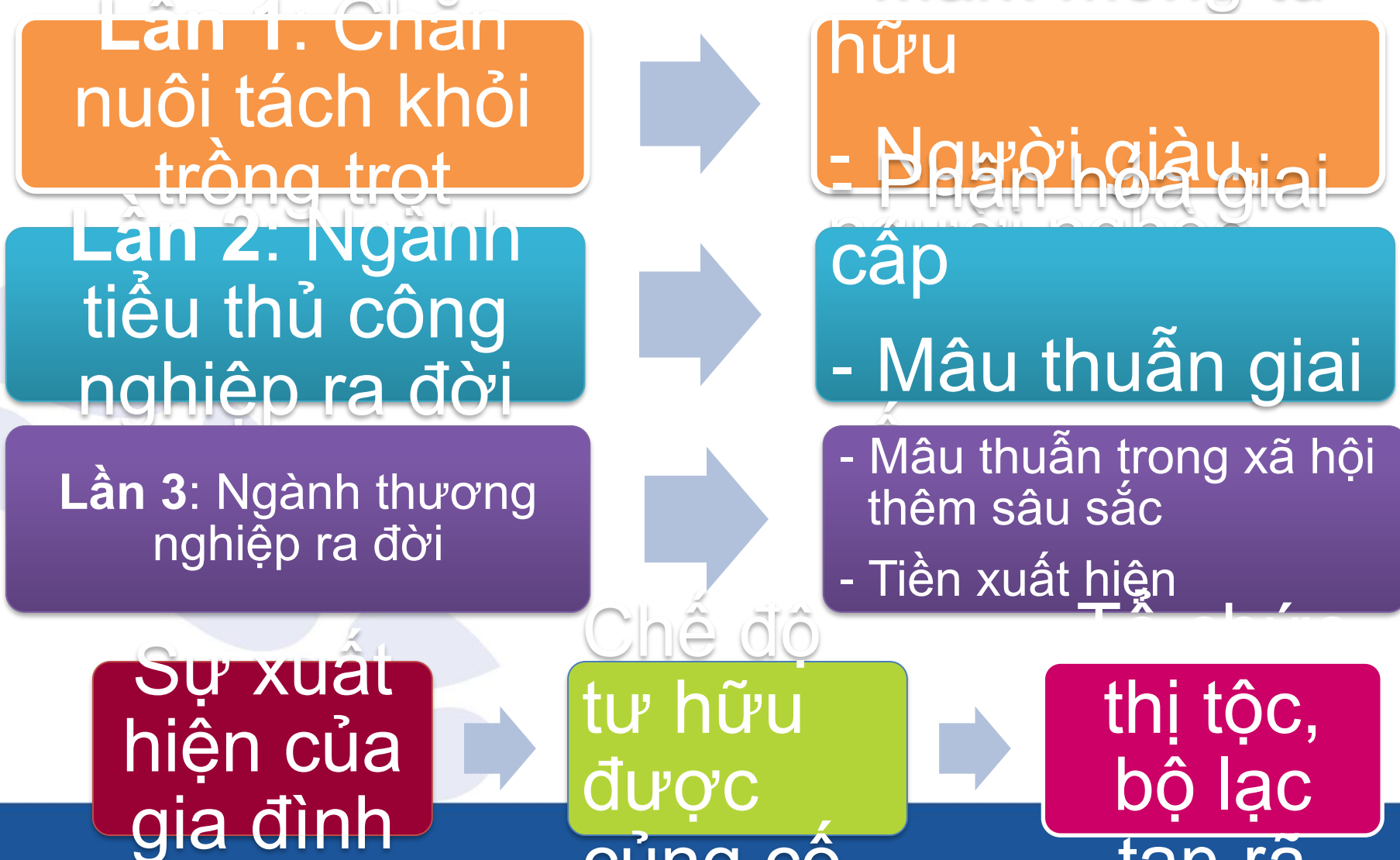
Tổ chức quản lý: Hội đồng thị tộc, bao gồm những người lớn tuổi, bầu ra tù trưởng, thủ lĩnh

Quyền lực xã hội:

- Thuộc về xã hội
- Phục vụ lợi ích chung cộng đồng

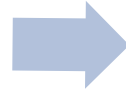
1.2 Quá trình hình thành Nhà nước theo quan điểm CN Mác – Lênin

1.2.2 Sự phân hóa giai cấp trong xã hội qua ba lần phân công lao động

1.2 Quá trình hình thành Nhà nước theo quan điểm CN Mác – Lênin

Kinh tế:
Chế độ tư hữu

**NHÀ
NƯỚC**

Xã hội:
Phân chia giai cấp,
đối kháng không
thể điều hòa

Nhà nước là một bộ máy quyền lực chính trị đặc biệt do giai cấp thống trị lập ra nhằm bảo vệ lợi ích của giai cấp thống trị và thực hiện quản lý mọi mặt đời sống xã hội theo ý chí của giai cấp thống trị.

BÀI TẬP

Các nhận định sau đây đúng hay sai? Giải thích vì sao

1. Xã hội có giai cấp là xã hội có nhà nước
2. Quyền lực chỉ tồn tại trong xã hội có giai cấp và đấu tranh giai cấp
3. Nhà nước là một hiện tượng bất biến của xã hội
4. Ba lần phân công lao động đã dẫn đến sự hình thành nhà nước
5. Nhà nước chỉ xuất hiện khi xã hội phát triển đến một giai đoạn nhất định.

2. BẢN CHẤT NHÀ NƯỚC

Bản chất của nhà nước là tất cả những phương diện cơ bản quy định sự tồn tại và phát triển của nhà nước, thể hiện ở hai phương diện giai cấp và xã hội.

2. BẢN CHẤT NHÀ NƯỚC

2.1 Bản chất giai cấp

*“Nhà nước chẳng qua chỉ là bộ máy của giai cấp này dùng để trấn áp một giai cấp khác”
(Engels)*

**Giai cấp
thống trị**

Kinh tế

**Giai cấp bị
trị**

Chính trị

Tư tưởng

2. BẢN CHẤT NHÀ NƯỚC

2.1 Bản chất xã hội

- Nhà nước đảm bảo trật tự an toàn xã hội.
- Nhà nước *giải quyết những công việc chung của xã hội*: xây dựng các công trình phúc lợi, trường học, bệnh viện...

3. ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN CỦA NHÀ NƯỚC

**Thiết lập quyền lực
công cộng đặc biệt**

**Phân chia và quản lý
dân cư theo đơn vị
hành chính lãnh thổ**

**Có chủ quyền
quốc gia**

NHÀ NƯỚC

**Ban hành pháp luật
& quản lý xã hội bằng
pháp luật**

**Đặt ra các loại thuế
và
thu thuế**

4. Chức năng của nhà nước

❖ Khái niệm chức năng của nhà nước

- Là những phương diện hoặc mặt hoạt động của nhà nước nhằm thực hiện các nhiệm vụ cơ bản của nhà nước;
- Là hoạt động nhà nước cơ bản nhất, mang tính thường xuyên, liên tục, ổn định tương đối và có ý nghĩa quyết định đến sự tồn tại và phát triển của nhà nước.

❖ Phân loại chức năng nhà nước

- Căn cứ lĩnh vực hoạt động
- Căn cứ hình thức thực hiện quyền lực nhà nước

4. Chức năng của nhà nước

- ***Chức năng đối nội***

- Bảo vệ chế độ chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội
- Trấn áp các phần tử chống phá nhà nước, giữ gìn trật tự XH

- ***Chức năng đối ngoại***

Thể hiện vai trò của nhà nước trong quan hệ với các nước, các dân tộc trên thế giới, các tổ chức quốc tế

(chống ngoại xâm, thiết lập quan hệ ngoại giao, hợp tác quốc tế...)

5. Kiểu nhà nước và hình thức nhà nước

5.1 Kiểu nhà nước

Là tổng thể những đặc điểm cơ bản của nhà nước, thể hiện bản chất, vai trò xã hội, những điều kiện phát sinh, tồn tại và phát triển của nhà nước trong một hình thái kinh tế - xã hội có giai cấp nhất định.

5. Kiểu nhà nước và hình thức nhà nước

5.1 Kiểu nhà nước

Nhà nước chiếm hữu nô lệ

Nhà nước phong kiến

Nhà nước tư sản

Nhà nước xã hội chủ nghĩa

Tất
yếu
khách
quan

Cách
mạng

5. Kiểu nhà nước và hình thức nhà nước

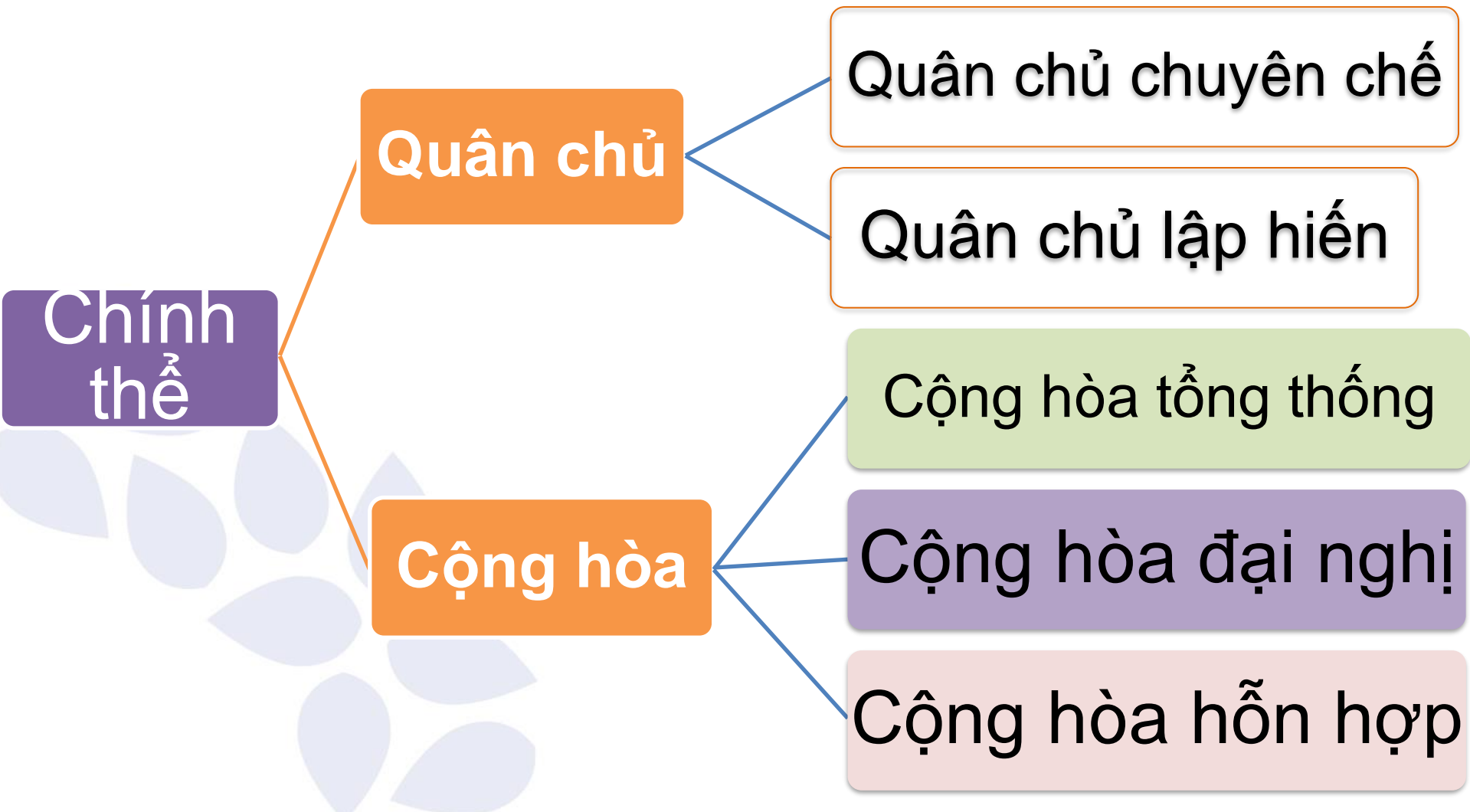
5.2 Hình thức nhà nước

Là cách thức tổ chức và phương pháp thực hiện quyền lực nhà nước.

-
- **Chính thể nhà nước**
 - **Cấu trúc nhà nước**
 - **Chế độ chính trị**

5. Kiểu nhà nước và hình thức nhà nước

5.2 Hình thức nhà nước

5. Kiểu nhà nước và hình thức nhà nước

5.2 Hình thức nhà nước

Cấu trúc

Đơn nhất

Liên bang

Chế độ
chính trị

Dân chủ

Phản dân chủ

BÀI TẬP

Xác định cấu trúc nhà nước của các quốc gia sau đây là nhà nước liên bang hay đơn nhất ?

1. Bỉ

2. Bhutan

3. Singapore

4. Hy Lạp

5. Pháp

6. Thụy Điển

7. Thụy Sĩ

8. Đài Loan

9. Mexico

10. Ấn Độ

6. Bộ máy nhà nước

- Là hệ thống các cơ quan nhà nước từ trung ương đến cơ sở;
- Được tổ chức và hoạt động theo những nguyên tắc thống nhất nhằm thực hiện chức năng, nhiệm vụ của nhà nước.

6. Bộ máy nhà nước

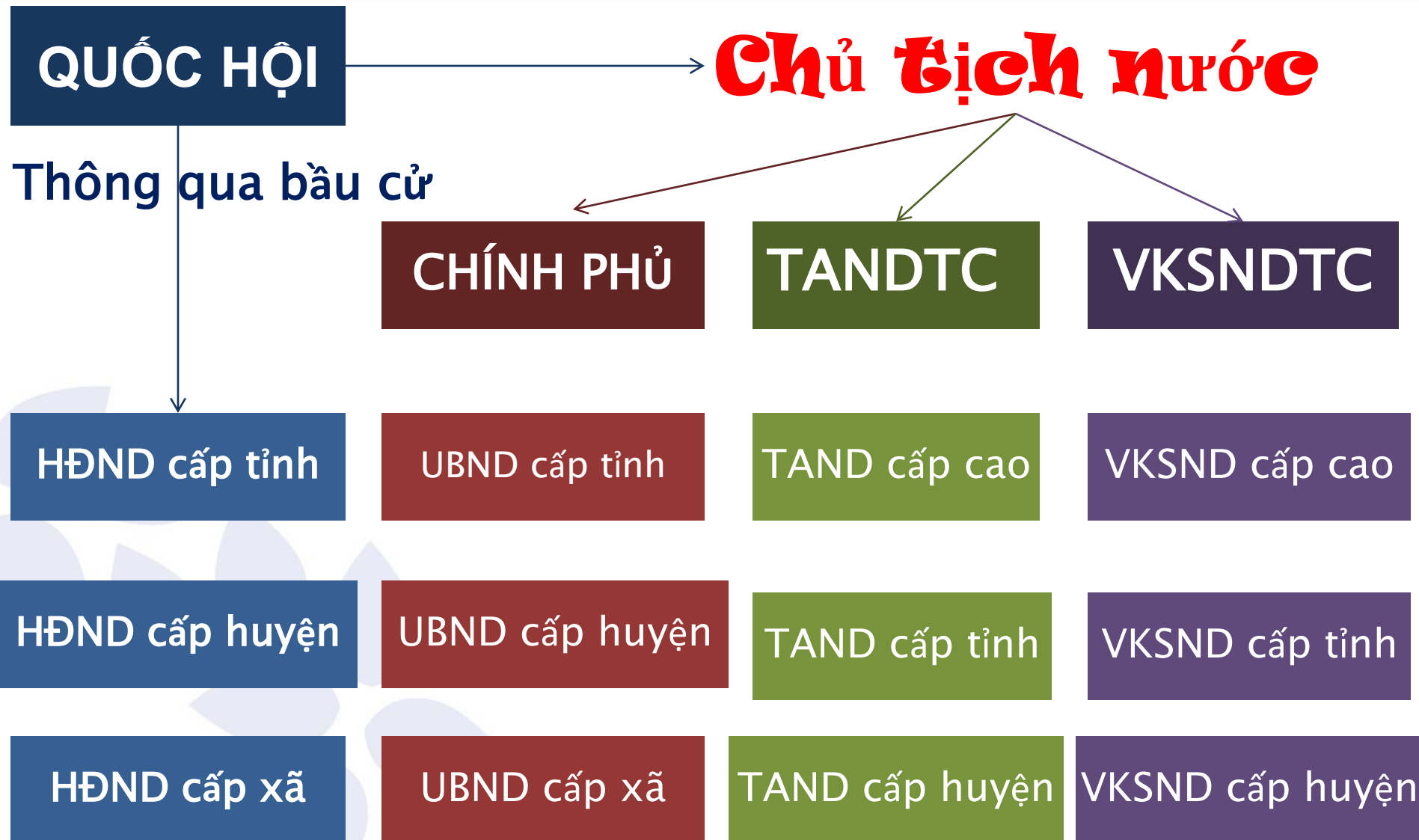
Các loại cơ quan trong bộ máy nhà nước:

Lập pháp

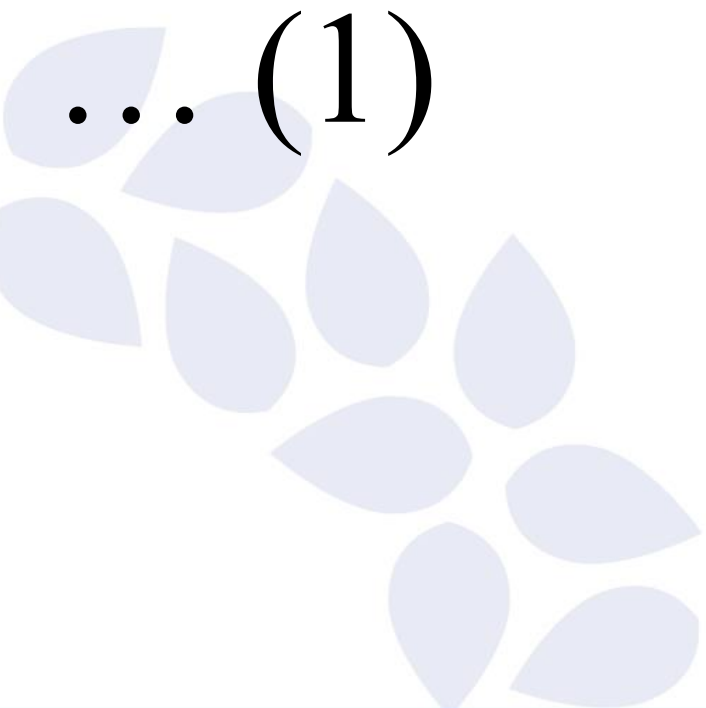
Hành pháp

Tư pháp

7. Bộ máy nhà nước Cộng hòa XHCN Việt Nam

Cơ quan quyền lực cao nhất
của nhà nước Việt Nam là
... (1)

Người đứng đầu một quốc gia, đại diện về đối nội và đối ngoại là ... (2)

Cơ quan hành chính (mang
quyền hành pháp) ở địa
phương gồm: ... (3)

Hệ thống các cơ quan kiểm
sát gồm... (4)

Cơ quan quyền lực nhà nước
ở địa phương gồm... (5)

Cơ quan hành chính cao nhất
của nhà nước ta là... (6)

Hệ thống các cơ quan xét xử
ở Việt Nam gồm... (7)

Cơ quan hành chính cao nhất
của nhà nước ta là... (1)

Cơ quan quyền lực nhà nước
ở địa phương gồm... (2)

Các tòa án cấp dưới của
Tòa án nhân dân tối cao
gồm... (3)

Người đứng đầu một quốc gia, đại diện về đối nội và đối ngoại là ... (4)

Cơ quan hành chính (mang
quyền hành pháp) ở địa
phương gồm: ... (5)

Người đứng đầu cơ quan
hành pháp ở trung ương
được gọi là... (6)

Hệ thống các cơ quan kiểm
sát gồm... (7)

Cấp \ CQ	CQ quyền lực NN	CQ hành chính	CQ xét xử	CQ kiểm sát
Trung ương	<ul style="list-style-type: none"> - Quốc hội - UBTV QH 	<ul style="list-style-type: none"> - Chính phủ, - Bộ và cơ quan ngang Bộ 	TAND tối cao	VKSND tối cao
Địa phương	HĐND các cấp	<ul style="list-style-type: none"> - UBND các cấp - Sở, Phòng, Ban 	TAND c, c cấp	VKSND c, c cấp